

2. Бахін В. П., Весельський В. К. Тактика допиту : навч. посіб. Київ : Правник, 1997. 64 с.
3. Кримінальне провадження № 1-255 за 2013 рік. Архів місцевого суду Орджонікідзевського району м. Харкова.
4. Быховский И. Е., Корниенко Н. А. Проверка показаний на месте : учеб. пособие. Л. : РИО Ин-та усовершенствования следственных работников при Прокуратуре СССР, 1988. 68 с.; Быков В. М. Особенности расследования групповых преступлений : учеб. пособие. Ташкент : Узбекистан, 1980. 60 с.
5. Леви А. А., Пичкалёва Г. И., Селиванов Н. А. Получение и проверка показаний подозреваемых и обвиняемых по групповым делам : учеб.-метод. пособие. Хабаровск, 1988. 148 с.
6. Основы борьбы с организованной преступностью / под ред. В. С. Овчинского, В. Е. Эминова, Н. П. Яблокова. М. : Инфра-М, 1996. 398 с.
7. Заяць Д. Д. Тактика слідчого експерименту // Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / А. Ф. Волобуєв, М. В. Даньшин, А. В. Іщенко та ін. ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Маляррової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 384 с.

Одержано 04.03.2019

УДК 796.323.2(477)

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Володимир Михайлович КАЗНАЧЕЄВ,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ «СПОРТИВНОГО» ХУЛІГАНСТВА

Спорт – одна з найважливіших сфер суспільного життя; це одна з основ збереження і зміцнення здоров'я населення, засіб підвищення життєстійкості, оптимізму, працездатності людей.

Професійна складова сучасного спорту, незважаючи на значні масштаби проведених спортивно-масових заходів, знаходиться тільки в стадії свого становлення. З цим пов'язана відсутність комплексного правового (в тому числі і кримінально-правового) забезпечення всіх сторін діяльності суб'єктів професійного спорту в Україні. При цьому нормативне забезпечення даного напрямку діяльності тривалий час здійснювалося згідно із загальними уявленнями про спорт і фізичну культур. У ситуації, що склалася кримінальне законодавство практично завжди залишалося осторонь як від регулювання, так і від охорони суспільних відносин в даній сфері.

Найважливішим напрямком розвитку законодавства України в області спорту є вдосконалення правового режиму забезпечення безпеки під час проведення спортивних заходів, створення дієвих правових механізмів запобігання і припинення насильство та неналежну поведінку глядачів під час, а також безпосередньо до і після спортивних заходів, як на самих спортивних об'єктах і в безпосередній близькості від них, так і в місцях публічної трансляції спортивних заходів. Основними суб'єктами правовідносин, пов'язаними з порушенням громадського порядку в спортивній сфері, є фанати і вболівальники. Хуліганство, насильство, погроми, масові заворушення під час спортивних заходів створюють істотну загрозу суспільству, причому ця загроза виходить далеко за межі не тільки спортивних споруд і прилеглих до них територій, а й спортивної сфери суспільних відносин.

Професійний спорт в даний час стикається з особливим суспільно небезпечним діянням, яке умовно можна назвати «спортивним хуліганством». При цьому необхідно зазначити, що проблема «спортивного хуліганства» в основному існує в ігрових видах спорту, де в силу історії, традицій, змісту даного виду спорту і клубної індивідуалізації прослідковується тенденція до відокремлення уболівальників за ознакою команди.

Конфлікти за участю фанатів систематично поповнюють статистику адміністративних правопорушень і кримінальних злочинів.

Так, 20 вересня 2017 року на стадіоні «Рух» у Івано-Франківську відбулася гра між місцевою командою «Прикарпаття» та львівськими «Карпатами» за Кубок України. Після поразки

львівської команди у першому таймі її вболівальники почали грубо порушувати громадський порядок, хуліганити, кидати фаєри. Матч було припинено. Відтак, наприкінці гри, після програвших результатів «Карпат», фани почали сходити з трибун, подолавши огороження, вийшли на поле та, застосовуючи піротехнічну продукцію, кидали камінням у правоохоронців, силоміць намагаючись прорвати кордон правоохоронців. У результаті правопорушники заподіяли трьом працівникам поліції тілесні ушкодження. Відомості за цими фактами внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань із правовою кваліфікацією ч. 3 ст. 296 КК України [1].

11 жовтня 2017 року близько 20:00 на стадіоні «Дніпро-Арена» під час футбольного матчу між командами «Дніпро» і «Дніпро-1» між уболівальниками виник конфлікт і бійка. За цим фактом відкрито кримінальне провадження за ч. 2 ст. 296 Кримінального кодексу України (хуліганство), – йдеться в повідомленні [2].

У Черкасах 19 травня 2018 року на Центральному стадіоні сталася масова бійка між вболівальниками та поліцією. Матч заключного туру Першої ліги між командами «Черкаський Дніпро» і «Суми» було зупинено на п'ятдесят четвертій хвилині через грубе порушення громадського порядку [3].

Аналіз кримінальних справ свідчить, що до числа найбільш типових проявів протиправної поведінки під час вчинення «спортивного» хуліганства відносяться жорстокі побиття вболівальників команд-суперниць, хуліганські дії на стадіонах, а також групові акти вандалізму. Поведінка спортивних фанатів пов'язана з потребою виплеску емоції від спортивного видовища, яка переростає в неконтрольовану агресію. Такі дії часто приймають форму конкретних злочинів, спрямованих проти громадського порядку, що заподіюють шкоду або створюють загрозу заподіяння шкоди суспільним відносинам у сфері безпечного існування особистості, власності. Порушення громадського порядку спортивними уболівальниками відрізняються особливою зухвалістю, супроводжуються нанесенням тілесних ушкоджень громадянам і співробітникам сил правопорядку, заподіянням матеріальної шкоди обладнанню стадіонів і розташованих біля нього підприємств, торгових точок, транспортних засобів тощо.

Відповідно до ст. 296 КК України кваліфікуючими ознаками хуліганства є дії: вчинені групою осіб; вчинені особою, раніше судимою за хуліганство, чи пов'язані з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії; вчинені із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. Таким чином, зазначена норма, а також кримінально-правова кваліфікація не повною мірою забезпечує захист громадян від хуліганських проявів, особливо під час проведення спортивних заходів.

Відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 19 «Про судову практику у справах про хуліганство» спеціально пристосованими для нанесення тілесних ушкоджень слід визнавати предмети, які пристосовані винною особою для цієї мети наперед або під час учинення хуліганських дій, а заздалегідь заготовленими – предмети, які хоч і не зазнали якоїсь попередньої обробки, але ще до початку хуліганства були приготовлені винним для зазначеної мети. Використання при вчиненні хуліганства ножів, які не належать до холодної зброї, інших предметів господарсько-побутового призначення, спеціальних засобів (гумового кийка, газових пістолета, балончика, гранати, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії), пневматичної зброї, сигнальних, стартових, будівельних пістолетів, ракетниць, вибухових пакетів, імітаційно-піротехнічних та освітлюваних засобів, що не містять у собі вибухових речовин і сумішей, а також інших спеціально пристосованих для нанесення тілесних ушкоджень знарядь злочину є підставою для кваліфікації дій винної особи за ч. 4 ст. 296 КК.

Однак, залишаються невирішеними для кримінально-правової кваліфікації найбільш характерні для «спортивного» хуліганства випадки застосування лазерних вказівок, фаєрів, рушниць для пейнтболу; демонстрації загрозливих, таких, що чинять психічний вплив на оточуючих осіб (суперників, глядачів, представників команд, суддів та ін.) жестів і рухів тіла (наприклад, перегинання однієї руки в області ліктя іншої руки, імпровізація стрільби з лука або рушниці, горизонтальний жест рукою по горлу тощо).

Враховуючи підвищену суспільну небезпеку та велику кількість вчинення «спортивних» хуліганств, доцільно внести зміни у кримінальне законодавство, а саме у ст. 296 КК та

передбачити таку кваліфікуючу ознаку як вчинення хуліганства під час проведення спортивних змагань. Зазначені зміни допоможуть уникнути випадків неповної кваліфікації злочинів.

Список бібліографічних посилань

1. Через бійку на стадіоні в Івано-Франківську відкрито два кримінальні провадження // Дивись INFO : сайт. URL: <https://dyvys.info/2017/09/21/cherez-bijku-na-stadioni-v-ivano-frankivsku-vidkryto-dva-kryminalni-provadhennya> (дата звернення: 13.03.2019).

2. Поліція кваліфікувала бійку на стадіоні в Дніпрі як хуліганство // ЦЕНЗОР.НЕТ : сайт. URL: https://censor.net.ua/ua/news/459002/politsiya_kvalifikuvala_biyiku_na_stadioni_v_dnipri_yak_huliganstvo (дата звернення: 13.03.2019).

3. У Черкасах на стадіоні сталася масова бійка між вболівальниками та поліцією // РБК – Україна : сайт. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/cherkassah-stadione-proizoshla-massovaya-1526753887.html> (дата звернення: 13.03.2019).

Одержано 15.03.2019

УДК 343.98

Оксана Ігорівна КАЛИНОВСЬКА,

ад'юнкт Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

ВСЕСВІТНЯ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖА ЯК СПОСІБ ЗБУТУ НАРКОТИКІВ

На сьогоднішній день важливою проблемою у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів є легкодоступність традиційних наркотиків (екстракційний опій та канабіс) та збільшення кількості нових видів психоактивних речовин або «дизайнерських» наркотиків амфетамінного та тетраканабіоїдного рядів.

Даний вид наркотиків поділять на: курильні суміші так звані «спайси» та солі (кристали) за своїм складом вони є надзвичайно сильними психоактивними речовинами. У загальному розумінні «спайс» є аналогом відомого наркотику – марихуани. Але, небезпека полягає в тому, що дані речовини не досліджені, тому вплив на організм людини передбачити не можливо.

Загалом існує велика кількість способів придбання наркотиків та спостерігаються усе більш витончені методи збуту, що в свою чергу ускладнюють викриття ділків наркобізнесу. Проведений нами аналіз, дозволяє зробити висновок, що останні 7–8 років найпопулярнішим методом є «безконтактний» спосіб збуту наркотиків. Особливого розповсюдження набули посилання на Internet-адреси залишені на заборах, будівлях та переходах, де з легкістю можна придбати наркотичний засіб. Особа, яка наносить дану рекламу, отримує фінансову винагороду або в подальшому знижку на отримання наркотиків. В більшості випадків, реклама наноситься власноруч фарбою із балона, іноді може містити завуальовані слова або речення, які не є примітними для ока, або ж прямі посилання на Internet-адреси, тобто наркотики можна отримати в режимі «Online», а саме: скористатись кур'єрською доставкою або шляхом отримання «закладок».

Одночасно на багатьох сайтах пронаркологічного спрямування надається чимало текстів з описом різних видів наркотичних засобів і психотропних речовин та рецептів їх вироблення, виготовлення, виробництва та споживання, а також численні поради, як поводити себе при затриманні працівниками поліції.

Ситуація ускладнюється використанням наркоділками ноутбуків, «планшетів» або інших комутаторів, що не завжди дає можливість їх запеленгувати та визначити місцезнаходження (відповідно, й користувача), так як для виходу в Internet використовуються різноманітні місця, де є можливість дистанційного та анонімного підключення до мережі, що набагато спрощує вчинення протиправних діянь.

Рівень професіоналізму учасників злочинних угруповань зростає з кожним днем. Сучасні технології дозволяють повністю забезпечивши безконтактний спосіб поширення наркотиків. У зв'язку з цим ускладнюється процес проведення оперативно-розшукових заходів і слідчих (розшукових) дій, спрямованих на виявлення та розслідування фактів незаконного обігу наркотиків. Як правило, при таких схемах вдається зловити та притягнути до кримінальної відповідальності лише рядових учасників злочинних груп – кур'єрів або закладчиків, а виявити організаторів на сьогоднішній день практично неможливо, що обумовлено використанням